

”Kuunnelmaraadin työ tuntuu kuin mulla olisi joulu”

Sokeain kuunnelmaraati esittäytyy

Vuoden 2021 Sokeain kuunnelmapalkinnon voitti Armi Aavikko – Siinä välissä olin elossa -kuunnelmasarja. Voittajan valinnut Sokeain kuunnelmaraati työskentelee vuodet 2022-2023.

Teksti ja kuvat: Tanja Rantalainen

Sokeain kuunnelmaraati koostuu kuunnelmista innostuneista ja niitä aktiivisesti kuuntelevista sokeista ja heikkonäköisistä ihmisistä. Kuunnelmaraadin taustayhteisö on vuodesta 2017 ollut Näkövammaisten Kulttuuripalvelu. Ensimmäinen Kulttuuripalvelun kokoama raati työskenteli nelivuotiskauden 2017-2021. Nykyinen raati on valittu kaksivuotiskaudeksi. Tätä ennen legendaarinen Sokeain kuunnelmaraati toimi 50 vuotta Näkövammaisten liiton hallinnoimana.

Raati saa vuoden aikana julkaistut kotimaiset kantaesitykset äänitallenteina Yleisradion Radioteatterilta. Sihteeri toimittaa ne kuunneltavaksi muistitikuilla. Kuunteluseikkailu kestää valintakokoukseen, joka järjestetään helmi-maaliskuussa. Sokeain kuunnelmapalkinnon voittaja julkistetaan huhtikuun alkupuolella. Yleisradio lähettää palkinnon voittaneen kuunnelman uusintana. Palkitut ovat kautta aikojen arvostaneet näkövammaisten kuuntelemisen asiantuntijoiden antamaa palkintoa. Palkintoa pokkaamassa on ollut suomalaisen kirjallisuuden kärkekartti, Eeva-Liisa Manner, Pentti Saarikoski ja Paavo Haavikko muiden muassa.

Näkövammaisten Kulttuuripalvelun raadin jäsenet valittiin hakemusten perusteella. Raati valitsi keskuudestaan puheenjohtajan. Kuunnelmaraadin puheenjohtaja on raadin sykkivä sydän, ja keskustelua tarkasti kuunteleva korva. Hänellä on tärkeä tehtävä edustaa raatia median suuntaan ja kuunnelman tekijöille. Kuka olet, Armi Aavikko – Siinä välissä olen elossa -kuunnelmasarjan palkinnon raadin puheenjohtaja Riikka Hänninen?

Riikka Hänninen

Sokeain kuunnelmaraadin puheenjohtaja

Olen helsinkiläinen laulaja-lauluvalmentaja, syntymäsokea ja 41-vuotias. Kuunnelma on ollut minulle rakas taiteenlaji lapsesta saakka. Se on semmoinen mielikuvituksen herättäjä. Koin kuunnelman äänimaisemat vahvasti jo pienenä. 2000-luvulla olin Huttusen Annen Jännärijoutsenet-ryhmässä, joka teki omia kuunnelmia. Näkövammaisten liiton ylläpitämässä Kuunnelmaraadissa olin vuodesta 1999 vuoteen 2016. Se oli nuorelle naiselle ihmeellinen maailman avautuminen, kun kuuntelin intensiivisesti kaikenlaisia kuunnelmia. Maailmankuvakin siinä suorastaan avartui.

Olin vuosikausia kuunnelmaraadissa, ja sitten tuntui, että haluan taukoa. Mutta nyt kun uudestaan hain takaisin raatiin, tuntuu ihanalta ja rakkaalta kuunnella kuunnelmia. Raatityö on enemmän kuin kuunnelmien arvostelemista, tuntuu siltä, kuin mulla olisi joulu. Kuunnelmien kuunteleminen on keino päästä monenlaisiin paikkoihin ja tutustua ihmiseen. Saan keskustella muiden kanssa kuunnelmista, ja tuoda hyvää mieltä kuunnelman tekijöille ja tavata heitä.

Voittaja löytyi tänä vuonna helposti. Ihanaa oli se, että itselläniikin oli paljon vaihtoehtoja voittajaksi. Oli kiva valita voittajaa niin, ettei se ollut yksi ainoa hyvä, vaan hyviä vaihtoehtoja oli paljon. Tuli hyvä mieli kuunnelman puolesta.

Tämän vuoden prosessissa mieleen jäi erityisesti lämmin palkintojenjakotilaisuus. Tuntui hyvältä kiittää sydämestään asti niitä ihmisiä ja kohottaa ihmisten työtä.

Uskon kuunnelman nousuun siitä syystä, että podcasteissa nousee nyt kuunnelmallinen tekeminen. Myös äänikirjoissa alkaa olemaan äänimaisemia. Uskon, että kun kaikki muukin audiosisältö nousee, kuunnelmalla on ihan yhtäläinen mahdollisuus. Kuunnelman nousua ei ikinä olisi voinut uskoa 2000-luvun alkupuolella, kun tuntui, että kenttä vain kutistuu. Nyt radiodraamassa on valtavasti tämän päivän ihmistä koskettavia aiheita. Kuunnelmalla on taas kaikki mahdollisuudet päästä suurenkin yleisön tietoisuuteen.

Ryhmäkuvassa Riikka Hänninen, Mari Tammisaari, ohjaaja Antti Leino, Konsta Ranta, Leilan roolin tehnyt Anna-Leena Sipilä, vuoden ääninäyttelijä Minka Kuustonen, äänisuunnittelija Anders Wiksten, apulaistuottaja Eveliina Solja, käsikirjoittaja Kati Kaartinen ja edessä Asta Torpo.

Haluaisin sanoa ihmisille, että antakaa niille kummallisille nykykuunnelmille mahdollisuus. Nyt on tosi paljon uutta raikasta kuunnelmantekemistä ilmassa!

Asta Torpo

Olen eläkkeellä oleva opettaja. Toimin edelleen kriitikkona ja toimittajana. Erityisesti inklusiivinen kritiikki innostaa minua. Kuunnelmia olen kuunnellut aina. Kuunnelmaraadin työskentelyltä odotin yhteistä pohdiskelua kuunnelmien ominaisuuksista. Raadin työ oli mukavaa ja samalla työlästä. Jopa kuunnelmien tarkka kuuntelu vei aikaa ja voimia. Valintaprosessi oli onneksi nopea. Nykyisten kuunnelmien monipuolisuus antaa odottaa lisää vaihtelua kuunnelman kentälle.

Mari Tammisaari

Olen 55-vuotias porvoolainen. Minulla on näkövamma retinitis pigmentosan takia. Näkö on heikentynyt viimeisten 15 vuoden aikana, ja sinä aikana olen sopeutunut uuteen identiteettiin. Olen myös ottanut aktiivisen roolin näkövammaisten harrastustoiminnassa ja vammaisasioiden luottamustoimissa. Tällä hetkellä olen työelämässä täysillä mukana.

Kuunnelmat ovat kiinnostaneet minua lapsesta asti. Kuunnelmista nauttiminen ei ole siis tullut näkövammaan myötä, vaan siksi, että nautin mielikuvien luomisesta ää-

nimaailman kautta. Lukeminen ja tarinat ovat aina olleet rakkain harrastukseni, siksi varmasti myös kuunnelmat ja teatteri vetoavat. Tällä hetkellä kuuntelen kuunnelmien lisäksi podcasteja.

Raadissa mukana olo kiinnosti siksi, että toivoin pääseväni intensiivisemmin sukeltamaan kuunnelmien maailmaan ja keskustelemaan aiheesta muiden kiinnostuneiden kanssa. Mukana olo oli mielenkiintoista, vaikka toisaalta oli myös hieman stressaavaa etsiä arjesta aikaa kuunnelmaraadin toiminnalle.

Hyviä kuunnelmia oli niin paljon, että parhaimpien valitseminen oli myönteisessä mielessä vaikeaa. Lopulta valitsin ne, jotka herättivät minussa eniten tunteita ja halua keskustella. Parasta oli sitten se kokous, johon kaikki raartilaiset toivat valintansa ja perustelunsa. Oli todella mielenkiintoista keskustella ja kuunnella toisten mielipiteitä. Positiivinen yllätys oli se, miten yksimielisesti voittaja löytyi. Urakan kruunasi itse palkintojenjakotilaisuus, joka oli niin kohottava ja lämminhenkinen, että sen energian voimalla pysyi hyvällä tuulella pitkään. Palkintojakotilaisuuden jälkeen, juteltuamme tekijöiden kanssa, kuuntelin vielä kerran koko Armi-sarjakuunnelman läpi ja löysin sieltä edelleen jotain uutta.

Uskon, että kuunnelma elää vielä pitkään, sillä podcastit ja äänikirjojen muuttuminen valtavirran viihteeksi voi tuoda ääniteatterille uusia kuluttajia. Kuunnelmiasiaa voisi edistää, jos jakelukanavaksi tulisi Spotify, tai muu sellainen kanava, jota ihmiset jo käyttävät podcastien kuunteluun.

Minka Kuustonen ja Konsta Ranta

Kati Kaartinen ja Riikka Hänninen

Mikko Ojanen

Olen 67-vuotias, syksyllä eläköityvä Lappeenrannan seurakunnan kappalainen, syntymäsokko rovasti Lappeenrannasta. Kuunnelmaraadissa olen viidettä vuotta.

Suhde kuunnelmiaan on alkanut jo varhain. Pikkupoikana kuuntelin lastenkuunnelmia. Lea Pennanen oli silloin Lastenradion päällikkö, ja tarjonta tasokasta. Rakkaita kuunnelmamuuistoja on Sokeainkoulun ajoilta, kun sokkolassa salaa kuunneltiin vanhoja Paul Temple -jännäreitä. Joku hoitaja antoi kuunnella niitä sängyssä pienestä taskuradiosta, toinen laittoi puuhille pisteen. Välillä elämässä on ollut sellaisiakin vaiheita, etten ole kuunnellut kuunnelmia.

Mieleen on jäänyt sellaisia mestariteoksia kuin Eeva-Liisa Mannerin Varjoon jäänyt unien lähde, Pentti Saarikosken Kuikan pelto ja Paavo Haavikon Audun ja jääkarhu, joka perustuu islantilaiseen saagaan. Pekka Lounelan Desantti on myös erinomainen.

Aikanaan odotin mielenkiinnolla, minkä kuunnelman Sokeain kuunnelmaraati valitsee voittajaksi. Oman raatilaisuuden myötä kiinnostus on terävöitynyt ja terästynyt. Kun tulin kuunnelmaraadin jäseneksi, tunsin kihelmöivää jännitystä, että pääsenpä nyt kerrankin kuuntelemaan ajatuksella vuoden kaikki kuunnelmat. Pohdiskelin, millainen on raadin kokoonpano. Aiemmin neljä vuotta toiminut raati ja nyt koottu raati ovat kumpikin hitsautuneet hyvin yhteen. Osa vuoden kuunnelmista ei herättänyt suurta kiinnostusta, mutta aina löytyi useita kiinnostavia. Hiukan petyin siihen, että palkinto saa kovin vähän julkisuutta. Valintaa saisi kritisoidakin, kunhan kuunnelman ympärille muodostuisi keskustelua. Sokeain kuunnelmapalkinto edistää kuunnelman kuuluvuutta ja näkyvyyttä. Se on ainoa yleisöpalkinto, joka alalta valitaan.

Tänä vuonna minulla oli oma suosikki aika alusta alkaen mielessä. Kuuntelin kuunnelmia ja osa ei sytyttänyt, mutta sitten oli näitä, jotka olivat hyvin kiinnostavia. Armi oli toteutettu mielenkiintoisesti. Kuuntelin kahteen otteeseen sarjan, joka oli muodostettu monenlaisista elementeistä. Raati keskusteli kuunnelmista sujuvasti ja palkitta-

va löytyi keskustelun lopputuloksena.

Prosessi oli työllistävä, koska tein tarkat muistiinpanot. Pyrin ymmärtämään, mikä on tekijöiden intentio, ja miten he ovat siinä onnistuneet. Mietin myös, miten idea minun mielestäni olisi kannattanut toteuttaa. Paneutuva arviointi on paras kiitos tekijöille.

Välillä tuntuu siltä, että kuunnelma taiteenlajina on jäämässä taka-alalle, mutta sitten se nouseekin yht'äkkiä esiin ja jostakin produktiosta keskustellaan julkisuudessa paljon. Äänikirjan suosio on valtaisa, ja toivon, että siitä löytyisi siltä kuunnelman kuunteluun. Kuunnelma sana tuntuu olevan nykyään kiistanalainen, enkä ole varma, kattaako se kaiken, mitä kuunnelma on. Ehkä kuunnelma on siirtymässä audiodraamaksi, jonka sisäriä ovat radioessee ja radiodokumentti. Nykyiset kuunnelmat tuntuvat liittyvän tällaiseen perheeseen.

Minusta on hienoa, että audiodraamassa pystytään koikelemaan tuotantoon, ja että kuulija pääsee pois mukavuusalueeltaan. Ristiriita on siinä, että kuitenkin pitäisi tavoittaa kuulijat, eikä vain muita tekijöitä, tai omia kavereita. Kolme viimeisintä kuunnelmapalkintoa on ollut yleisöä puhuttelevia, tarinankerronnan perinteitä kunnioittavia kuunnelmia. Armi, Yöperhonen ja Punainen myrsky tulivat kaikki kuulijaa hyvin lähelle.

Konsta Ranta

Olen 27-vuotias kääntäjä Alajärveltä. Asun nykyään Helsingissä, ja harrastan ääniä. Kuunnelmia olen kuunnellut pienen ikäni. Muistan, miten aina lauantaisin ja maanantaisin tuli kuunneltua kaikki kuunnelmat, mitä radiosta tuli. Todella pienestä pitäen olen kuunnellut kuunnelmia kyllä. Se lähti siitä, kun joskus kuuli jonkun Knalli ja sateenvarjo -jakson, eikä ymmärtänyt siitä mitään. Sarjaa piti sitten kuunnella joka lauantai, että pääsi tarinaan sisälle.

Suurin syy tulla mukaan Sokeain kuunnelmaraatiin oli se, että pääsee kuuntelemaan keskittyneesti kaikki vuoden kuunnelmat. Halusin päästä selvyyteen siitä, millaisia kuunnelmia nykyään tehdään. Sokeain kuunnelmapalkin-

Anders Wiksten ja Eveliina Solja

non valitseminen oli mielenkiintoista ja mukavaa. Erityisesti viehättivät keskustelut, joita eri kuunnelmista nousi valintaprosessin edessä. Voittajan valitsemisessa oli parasta, kun kaikki saivat nostaa esiin havaintojaan eri kuunnelmista. Keskustelu oli raadin työn suola.

Kuunnelmassa on kysymys ihmisestä. Kuunnelma ei ole katoamassa, koska audio on nouseva formaatti ja kuunnelma nousee siinä samalla. Toivon, että ihmiset heittäytyvät semmoisiin kuunnelmiin, joista ajattelee, että en mä halua tuota kuunnella, eli ylittävät vähän rajojaan.

Kahvihetki puheenjohtaja Timo Kuoppalan seurassa.